

توافقنامه امنیتی عراق - آمریکا و نقش ایران

امنیت عراق یا آمریکا

آمریکا فشار زیادی به دولت عراق برای امضای توافقنامه امنیتی می‌آورد که با مقاومت دولت و ملت عراق مواجه شده است.

بیش از ۵ سال از آغاز تهاجم نظامی آمریکا به عراق می‌گذرد. در این مدت، کشته شدن ده‌ها هزار نفر از مردم عراق، مرگ بیش از ۴ هزار نظامی آمریکایی، خسارت‌های فراوان مادی، فقر و عقب‌ماندگی اقتصادی دولت عراق، میراثی است که دولت جرج بوش به بهانه مبارزه با تروریسم و تسلیحات هسته‌ای خیالی عراق از خود به جای گذاشته و اینک در صدد است تا آن را آبرومندانه به رییس‌جمهور بعدی آمریکا تحویل دهد. جمهوری خواهان آمریکا که پیش‌تر به علت جنگ عراق و هزینه‌های نظامی آن، اکثریت کرسی‌های پارلمان این کشور را به دمکرات‌ها واگذار کرده‌اند، باید به دنبال راهی باشند تا حداقل در اذهان عمومی، خود را پیروز جنگ عراق نشان داده و منافع آمریکا را در این کشور تثبیت کنند. وگرنه از هم‌اکنون باید عرصه انتخابات ریاست‌جمهوری را از دست‌رفته بدانند.

از سوی دیگر، آمریکا نمی‌تواند در حل موضوع عراق، ایران را نادیده بگیرد. سه دوره مذاکرات مستقیم بین دو کشور که به درخواست آمریکا انجام شده، دلیل روشنی بر صحت این ادعا است. همچنین، از زمان استقرار دولت مرکزی به ریاست نوری المالکی، دیدارهای زیادی بین سران دو کشور در سطوح مختلف انجام گرفته که نشان‌دهنده نزدیکی دولت فعلی عراق و ایران و اهمیت مواضع و دیدگاه‌های ایران در تصمیم‌های آتی دولت عراق می‌باشد. این مسأله در کنار اشتراک فرهنگی و دینی مردم دو کشور، سبب شده است تا دولت آمریکا تلاش کند با ایجاد اختلاف و تفرقه بین گروه‌های مختلف عراقی، اعم از

شیعه، سنی و کرد، اولاً مانع از تشکیل دولت متحد و یکپارچه در این کشور شود و ثانیاً نفوذ و قدرت ایران را در عراق کاهش دهد. مسلماً آنچه آمریکا بیش از همه از آن هراس دارد، تشکیل حکومتی نظیر حکومت جمهوری اسلامی ایران در کشور عراق است، چراکه این مسأله در حقیقت نقطه پایانی بر منافع و بهره‌برداری‌های آمریکا در عراق خواهد بود.

توافقنامه امنیتی

مهمترین مسأله‌ای که اخیراً در عراق مطرح شده، بحث امضای توافقنامه امنیتی با آمریکا است. این موضوع نه تنها برای دولت عراق، بلکه برای کشورهای همسایه این کشور از جمله ایران، از اهمیت بسزایی برخوردار است.

مسلماً آمریکا، منافع خود را در این توافقنامه دنبال می‌کند. تاکنون هزینه جنگ عراق برای این کشور، بیش از ۶۵۰ میلیارد دلار برآورد شده است و به طور طبیعی، آمریکا حاضر نخواهد شد صحنه عراق را به راحتی ترک کند و زمام امور را به دست دولت‌مردان این کشور واگذار نماید. پیش‌نویس جدید توافقنامه امنیتی آمریکا و عراق، اگرچه نسبت به نسخه اولیه آن با تعدیلات زیادی همراه بوده است، اما مسایل مهمی چون تاریخ و نحوه خروج نظامیان آمریکایی از عراق و خارج شدن عراق از بند ۷ منشور سازمان ملل متحد را بی‌پاسخ گذاشته است. چه بسا بندهایی از توافقنامه نیز علنی نشده باشد. در بین گروه‌های سیاسی عراق، جنبش صدر به رهبری مقتدی صدر، مخالف

سرسخت این توافقنامه است. عبدالعزیز حکیم، رییس مجلس اعلی‌الانقلاب عراق، پیش‌تر ۴ شرط را مبنی بر: (۱) نداشتن پایگاه نظامی از سوی آمریکا در عراق، (۲) حق لغو توافقنامه از سوی دو طرف با اعلام قبل از یک سال، (۳) پایگاه قرار نگرفتن عراق برای حمله به کشورهای همجوار و (۴) حق امضای توافقنامه از سوی عراق با دیگر کشورها، برای امضای هرگونه پیمان امنیتی با آمریکا ذکر کرده بود که از این ۴ شرط، فقط موارد دوم و چهارم به طور صریح در پیش‌نویس جدید ذکر شده است. نکته دیگری که در این توافقنامه به چشم می‌خورد و هنوز مورد توافق دو طرف قرار نگرفته، مسؤلیت حقوقی نیروهای آمریکایی مستقر در عراق است. آمریکا خواهان آن است که مسؤلیت حقوقی مربوط به تمام نیروهای نظامی و غیرنظامی این کشور، بر عهده دولت آمریکا باشد. اما هیأت مذاکره‌کننده عراق، پیشنهاد داده است که فقط زمانی این مسؤلیت به آمریکا داده شود که نیروهای این کشور در حال انجام وظیفه باشند و در صورت اقدامات عمدی و جنایتکارانه، مسؤلیت حقوقی از آمریکا سلب شود؛ هرچند بعید به نظر می‌رسد آمریکا حاضر به پذیرش این پیشنهاد شود. در صورت آمریکایی‌ها، با توجه به بحران مالی اخیر و مشکلات اقتصادی زیادی که با آن دست به گریبانند، دیر یا زود مجبور به ترک صحنه عراق خواهند بود.

این که دولت عراق تا چه حد بتواند در تصمیم‌گیری‌ها، تملک بر منابع و تمامیت ارضی خود استقلال داشته باشد و همسویا منافع و سیاست‌های ایران در منطقه - به ویژه در قبال دولت آمریکا - عمل کند، مسأله‌ای است که بستگی زیادی به دیپلماسی کنونی ایران در عراق و ممانعت ایران و همسایگان این کشور از امضای هرگونه معاهده در شرایط نابرابر بین آمریکا و عراق خواهد داشت. در شرایط کنونی، جمهوری اسلامی ایران باید از تمام ظرفیت‌های موجود در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، برای تقویت و پررنگ کردن نقش و جایگاه خود در بین دولت و ملت عراق استفاده کرده و فرصت فعلی را از دست ندهد. ■